

Till
Socialtjänstnämnden

Förslag till Handikappolitiskt program för Stockholms stad

(1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner det Handikappolitiska programmet för egen del.
2. Socialtjänstnämnden överlämnar ärendet till kommunfullmäktige för beslut.

Dag Helin

Vera Josefsson

Sammanfattning

Socialtjänstnämnden fick 990908 i uppdrag av kommunfullmäktige att årligen följa upp stadens handikapplaner och att, vid behov, revidera policydokumentet. Socialtjänstnämnden har vidare 021126 uppdragit åt förvaltningen ”att utarbeta klara anvisningar för hur arbetet med handikapplaner ska ske i staden”. Uppföljning har nu gjorts av planer för 2000, 2001 och 2002. Dessa, och olika möten med förvaltningarnas kontaktpersoner har visat att policydokumentet uppfattas som riktat huvudsakligen till stadsdelsförvaltningarna – en fråga för socialtjänsten. Flera styrande dokument har tillkommit, främst Den nationella handlingsplanen.

I detta program, som ska ersätta policydokumentet, tydliggörs att handikappprågorna berör samtliga verksamheter i staden. Inriktningsmål för staden, med sikte på 2010 har angivits för resp. 22 standardregler i FN:s deklaration. Från och med år 2005 ska inte längre handikapplaner redovisas i separat bilaga. På många förvaltningars begäran föreslås att nämnders och styrelsers åtaganden med handikappaspekter ska arbetas in i budget och verksamhetsplanen.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har beretts inom socialtjänstförvaltningens stab. En referensgrupp utsedd av kommunfullmäktiges handikappråd har fortlöpande deltagit i framtagandet och haft synpunkter på programmet. Följande handikapporganisationers stockholmsavdelningar har varit representerade i referensgruppen: De handikappades riksförbund, DHR, Föreningen utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna, FUB, Hörselskadade i Stockholm, HiS, Neurologiskt handikappades riksförbund, NHR och Synskadades riksförening, SRF.

Programmet har utarbetats av en arbetsgrupp med ombudsmannen för funktionshinderfrågor, representanter för gatu- och fastighets- och stadsbyggnadskontoren, utbildnings- och idrottsförvaltningarna samt stadsdelsförvaltningen i Hägersten. Socialtjänstnämndens handikappråd har behandlat programmet 031212.

Bakgrund

Kommunfullmäktige antog 990908 ”Handikapplan för Stockholms stad – policy och anvisningar”. Dokumentet syftade till att inspirera och styra stadens nämnder och styrelser att utforma lokala handikapplaner. Socialtjänstnämnden fick i uppdrag att följa arbetet med de lokala handikapplanerna och årligen rapportera utfallet samt uppdrag att, vid behov revidera policydokumentet.

Inledningsvis var det huvudsakligen stadsdelsnämnderna som fullföljde uppdraget. Övriga nämnder och styrelser, med vissa undantag, hade svårt att känna sig adresserade och berörda. Socialtjänstnämnden har regelbundet inbjudit till möten för samtliga förvaltningar och bolag men intresset för att delta har inledningsvis varit litet från många fackförvaltningar och bolagen. Det uppdrag som alla nämnder och styrelser haft att årligen följa upp sina planer har inte genomförts i tillräcklig omfattning.

Under det senaste året kan dock en klar förbättring märkas. Så gott som samtliga nämnder och styrelser har nu utarbetat en handikapplan eller håller på att utarbeta en. Den positiva utvecklingen kan tillskrivas dels det faktum att frågan markerats på ett tydligare sätt i stadens budget för 2004 dels inrättandet av Ombudsmannen för funktionshinderfrågor, som spridit information till samtliga förvaltningar/bolag om vikten av att alla tar ansvar för funktionshindrades möjligheter att ta aktiv del av samhället.

Av och till har framförts kritiska synpunkter på såväl inriktningsdokumentet som anvisningarna för genomförandet. Programmet bedömdes vara alltför okonkret och diffust. Revisionskontoret har i sin rapport ”Stadens arbete för ökad tillgänglighet” anmärkt att stadens mål inte är angivna på ett sådant sätt att de går att utvärdera. Många fackförvaltningar och bolag hade svårt att förstå sin roll när det gäller att skapa ett samhälle för alla. Handikappaspekter sågs mycket som en fråga för socialtjänsten enbart. Flera förvaltningar har varit

kritiska till att den handikappolitiska planeringen har redovisats separat och därmed inte kopplats till det ordinarie budgetarbetet.

Socialtjänstnämnden har 021126, i samband med behandling av ärendet ”Redovisning av arbetet med handikapplaner 2001 i stadens nämnder och bolag” uppdragit åt förvaltningen att utarbeta klara anvisningar för hur arbetet med handikapplaner ska ske i staden. Samarbetet med handikappråden skulle särskilt belysas. Detta uppdrag får anses fullgjort i och med de anvisningar som nu föreslås i det handikappolitiska programmet.

Ett tungt vägande skäl för att nu revidera stadens policy för handikapplaner är också att nya riktgivande beslut fattats av riksdagen. Framst avses Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, som givit upphov till en mängd uppdrag till olika statliga verk att utarbeta anvisningar i olika frågor.

Förslag till handikappolitiskt program

Socialtjänstnämnden föreslås godkänna detta förslag till nytt inriktningsdokument som ska antas av kommunfullmäktige. Några grundläggande fakta om programmet och förändringar jämfört med det nu gällande policydokumentet redovisas här.

FN:s standardregler

Liksom tidigare är Förenta Nationernas 22 standardregler (Agenda 22) för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet från 1993 grunden för stadens handikappolitiska program. Standardreglerna är skrivna på ett sådant sätt att de ska vara tillämpliga på såväl rika industriländer som utvecklingsländer med mycket begränsade resurser. Detta gör att de måste anpassas och preciseras för respektive land.

Handikappombudsmannen har uppdraget att följa upp hur arbetet med standardreglerna utvecklas i Sverige och rapportera till FN.

Den nationella handlingsplanen

Hur Sverige som nation ska agera för att öka jämlikhet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning har slagits fast i maj 2000 då riksdagen beslöt anta propositionen Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop.1999/2000:79). Handlingsplanen anger de nationella målen för handikappolitiken och arbetets inriktning och vänder sig i första hand till de statliga myndigheterna. Ett flertal uppdrag har givits till sektorsansvariga myndigheter som ska ange etappmål som bör vara uppfyllda till år 2010. Den nationella handlingsplanen är styrande för hur arbetet ska bedrivas på kommunal nivå.

Stadens inriktningsmål

För varje standardregel föreslås mål som anger stadens inriktning för att nå målet att vara "En stad för alla". Målen ska vara vägledande för alla nämnder och styrelser utarbetande av egen planering för att åstadkomma jämlikhet och delaktighet för alla medborgare. Samtliga nämnder och styrelser har, var och en inom sitt ansvarsområde, ansvar för att åtgärda befintliga hinder för detta. Tillgänglighet är en viktig demokratifråga och ska inte ses som en fråga om tillgänglighet i endast fysisk bemärkelse utan ges en bred tolkning som möjlighet för personer med funktionsnedsättning att ta del av och använda sig av information och kunna kommunicera med samhällets alla delar.

Vägledande frågor

Under varje standardregel ställs ett antal frågor som har till uppgift att ge nämnder och styrelser tips och idéer om vilka aspekter man kan behöva ta hänsyn till för att göra verksamheten tillgänglig och användbar för alla medborgare. Det är viktigt att inse att handikappaspekter finns inom alla verksamhetsområden och inte kan reduceras till en fråga för socialtjänsten. Frågor som rör alla nämnder och styrelser är bl.a. de om Ökad medvetenhet och kunskap, Tillgänglighet i vid bemärkelse, Arbete samt Personalutbildning.

Arbetsätt

1. Samtliga nämnder och styrelser ska genomlysna sina verksamheter och kartlägga vilka åtgärder som behövs för att undanröja hinder för att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att ta del av stadens service.
2. Åtgärderna ska kostnadsberäknas och en långsiktig åtgärdsplan utarbetas med sikte på att stadens mål ska nås senast 2010. Nämnder och styrelser ska utarbeta en prioriteringsordning för åtgärd av befintliga hinder.
3. Åtgärder som planeras för det kommande året ska arbetas in i budget och verksamhetsplanen. Något separat dokument, handikapplan behöver inte bifogas. Stockholms stads handikapplan kommer således att bestå av det Handikappolitiska programmet tillsammans med samtliga nämnders och styrelsernas verksamhetsplaner.
4. Ett antal inriktningsmål kommer att följas upp och redovisas för kommunfullmäktige varje år. Vilka handikappolitiska mål som särskilt ska uppmärksammas kommer att framgå av stadsledningskontorets anvisningar för budget och verksamhetsplan resp. för bokslut och verksamhetsberättelse.
5. Nämnder och styrelser ska såväl under planerings- som genomförande- och uppföljningsskedet samarbeta med sitt handikappråd och tillvarata den kompetens för frågor om funktionsnedsättningar som finns bland rådets medlemmar.

Introduktion av programmet

När det Handikappolitiska programmet behandlats av kommunfullmäktige ska introduktionsutbildning hållas i resp. nämnd/styrelse. Utbildningen bör vara gemensam för nämndens/styrelsens politiker, handikapprådets medlemmar och de ansvariga tjänstemännen.

Information om stadens handikapplanering

Det Handikappolitiska programmet har utarbetats på ett sådant sätt att det bör kunna förbli aktuellt under åtminstone en femårsperiod. Eftersom ett omfattande arbete pågår inom sektorsansvariga statliga myndigheter med att ta fram förslag till ny lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd föreslås att sådan information löpande samlas på en särskild hemsida under stadens portal.

Världens mest tillgängliga huvudstad

Stockholms stad har år 2000 antagit en internationell utmaning att bli världens mest tillgängliga huvudstad till år 2010. Vägen dit kan synas lång och förknippas vanligen med bilden av ett oändligt antal åtgärder som behöver vidtas och farhågor om otillräckliga resurser. Men sanningen är också att det blir mycket dyrare att göra om därför att man inte gjorde rätt från början. Ett sådant exempel är Hammarby sjöstad.

Det finns också många frågor som väsentligt ökar livskvaliteten för personer med funktionshinder men som inte kostar så mycket. Dit hör att ge en begriplig och användbar information, att öka personalens medvetenhet om vikten av ett gott bemötande o.s.v.

Förvaltningens förslag till beslut

Socialtjänstförvaltningen föreslår att socialtjänstnämnden beslutar

- att för egen del godkänna det Handikappolitiska programmet,
- att föreslå kommunfullmäktige att anta programmet.